

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

Præfatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

312.

HERICI CANISI,
NOVIOMAGI J.C.
PRÆLECTIONES ACADEMICÆ
IN LIB. QUARTUM DECREALIU.

PRÆFATIO.

SUMMARI.

1. Matrimonium qualis sit contractus, spiritualis an civilis.
2. Est fori Ecclesiastici.
3. Leges civiles de matrimonio disponentes nullius sunt valoris.
4. Matrimonium an & apud quos sit Sacramentum.
5. Princeps secularis quatenus de matrimonio disponere possit.

Orus hic liber quartus circa sponsalia, matrimonia, & quæ sunt affinia, versatur. Quæ materia ut amplissima, & usu hominum frequentissima, ita pluribus quoque difficultatibus est exposita, ut videre est ex tot Doctorum virorum in eam Commentariis, & ferè omnibus Tribunalibus Ecclesiasticis, quæ hujusmodi controversiis passim plena sunt.

1. Ad quorum faciliorem explicationem præmittendum est, matrimonium inter Christianos initum, non tam esse contractum civilem, quàm spiritualem, quia novæ legis Sacramentum à Christo institutum. *Conc. Florent. in institut. Armenior. sub Eugenio IV. & Conc. Trid. Sess. 7, can. 1. & D. Paulus ad Ephes. 5, cap. in verb. Sacramentum hoc magnum,*
2. &c. † ac proinde ejus cognitionem solum spectare ad judicem Ecclesiasticum, uti fit & in aliis rebus spiritualibus sive Ecclesiasticis, c. 2, *sup. De judiciis, & Conc. Trid. Sess. 24, can. ult. ubi & anathema illis dicitur, qui negant causas matrimoniales pertinere ad judices Ecclesiasticos; verum etiam omnes ejus causas ex præscripto factorum Canonum decidi oportere, per text. in c. fin. inf. De secund. nups. & ibi Hostiens. num. 3, in fine, in c. Ecclesia S. Mariae, & ibi communiter Dd. sup. De consuet. teste*

Andr. Gail. lib. 2, Obser. 141, num. 5, c. Accedentib. 12 inf. De excessibus Prælat. c. 1, inf. De consang. & affinit. c. Lator 5, c. Causam que 27, inf. Qui filii sint legit. Felin. ad Rubr. De sponsal. in 6, Baldus in l. Paulus num. 4, D. De statu hom. Alciac. in l. Privilegia num. 6, C. De SS. Eccles. Legista in l. Titia 39, D. Solutio matrim. Adde qua latius dicam in d. c. 1, De consang. & affinit.

Ex quo certè & illud sequitur, leges civiles de matrimonio contrahendo, vel distrahendo dispositæ nullius esse momenti apud Christianos; quales sunt, exempli gratiâ, quæ interdiciunt matrimonium inter pupillam & ejus tutorem, sive curatorem, filiosque eorumdem, l. 4, l. 6, & 7, C. De interdicto matrim. inter pupill. & tut. & l. Libertum 64, cum l. seq. D. De ritu nups. item inter raptorem & raptam, l. unica C. De rapto virg. & quæ irritant matrimonium à filiofamilias absque consensu parentum contractum, l. 1, & l. Generali 34, D. De ritu nups. de quo latius infra. Item quæ permittunt matrimonium inter duorum fratrum & sororum filios, & filias, l. 3, D. jam d. tit. 8. Duorum Instit. De nups. & similes leges; quæ non aliâ ratione à Dd. nostris exploduntur, quàm quòd matrimonij dispositio, & cognitio ad solum Ecclesiasticum legislatorem & judicium pertineat. Idque aded, licet hujusmodi leges civiles expressè sive nominatim non sint improbatæ à iure Canonico, ut in exemplo iam allato de pupillo, & ejus tutore, seu curatore; cuius nulla, quantum habetenus didici, expressa mentio fit in SS. Canonibus. Siquidem satis est, matrimonium, utpote rem spiritualem & Ecclesiasticam, non subiectam esse iurisdictioni Principis secularis, ac consequenter leges ab eo latas in favorem vel in odium matrimonii esse ipso iure nullas, tamquam supra iurisdictionem suam latas, l. fin. D. De jurisd. omn. jud. Quod vel ex ipso Justiniano confirmare licet, dum asserit, Nov. 6, Quomodo oport. Episc. in pteca, quæ divina sunt, à Deo sacerdotio esse concessa;

sa; quæ humana, Imperio, Cùm igitur matrimonium inter res divinas non humanas recenseatur, suæ jurisdictioni tacite faretur Justinianus esse exemptum; quamvis ipse contrarium vel per imprudentiam, vel quia sic tunc mores temporum suorum adhuc ferebant, tum in Codice suo, tum in Novellis & alibi statuerit.

† Loquimur verò, ut antè dictum est, de matrimonio inter Christianos contracto, apud quos solos matrimonium est Sacramentum. Uade secus est in matrimonio Judæorum & Ethnicorū; quorum illi secundum legem Moyſis, hi verò juxta præscriptum legisuæ, rectè contrahunt matrimonium; cùm hi sacris Canonibus minime illigati sint, quemadmodum apertè tradit summus Pont. in c. Gaudemus 8, inf. De divorce. ex sententia D. Pauli, 1, ad Corinth 5, dum inquit: *Quid enim ad nos qua soris sunt iudicare?* Et confirmat text. in c. De infidelib. 4, inf. De consang. & affin. Unde pagani etiam in secundo cognationis gradu licitè matrimonium contrahunt ex concessione juris civilis, § duorum Inst. De nuptiis, nihil impediens sacris Canonibus, quos aliter statuere videbitur infra tit. De consang. & affin. quia, ut dictum est, Judæi & Ethnici foris sunt, id est, omninò extra Ecclesiam Christi, propter baptismum

nondum susceptum, qui reliquorum Sacramentorum basis est & janua, c. 2, De cognat. spirituali in 6, & can. Cum itaque 112, in fine De consecrat. dist. 4.

Neque obstat text. in d. c. Gaudemus inf. De divorce. quo expressè dicitur, Sacramentum conjugii inter fideles & infideles existere: quia id exaudiendum est de ipso contractu matrimonii per se spectato, qui æquè celebratur tam ab infidelibus, quam fidelibus, non verò ut matrimonium habet rationem Sacramenti, quod non est apud infideles. Augustin. lib. De fide & operib. c. 7, & De bene conjugii c. 24.

Illud extra controversiam est, posse Principem sæcularem rei spirituali, vel Ecclesiasticæ, ad coercendum certum abusum, adicere certum edictum pœnale, veluti circa violationem matrimonii, jurisjurandi, Catholicæ fidei, & similia, ad continendam scilicet & conservandam inter subditos suos civilem societatem, l. Quamvis 20, C. Ad L. Int. de adult. l. Si quis major C. De transact. Auth. Gazavos C. De heres. non verò ut de natura rei spiritualis cognoscat, c. 2, & c. Novit 13, circa fin. sup. De judic. Vido Covarr. in IV. Decretal. in 2, p. c. 6, num. 17, & seq.

IN TIT. I. DE SPONSALIBVS, ET MATRIMONIIS.

S U M M A R I A.

1. Sponsalia unde dicta & quomodo fiant.
2. Sponsalia quid?
3. Ea quoque inter absentes & per alios contrahi.
4. Consensu etiam tacite interveniente.
5. Quibus verbis contrahi soleant.
6. An solo nutu contrahi possint.
7. Sponsalia clandestina an prohibita?
8. Sponsalium & matrimonii discrimen.
9. Sponsalia vel sunt de presenti, vel de futuro.
10. Sponsalium nomine qua præterea veniant.
11. Adulterium an committatur cum sponsa?
12. Matrimonium cur à matre dictum.
13. Et patrimonium à patre.
14. Matrimonium, Nuptia, Conjugium synonyma.
15. Cur nuptia certis temporibus prohibita.
16. Matrimonium quid?
17. Vxores plures simul haberi non posse.
18. Matrimonii definitio explicata,

19. Matrimonio nondum consummato an locum habeat statutum de dote lucranda?

Sponsalia dicta sunt à Spondendo, quòd moris fuerit veteribus stipulari, & spondere sibi uxores futuras: unde & sponsi & sponsæ appellatio nata est, l. 1, & l. 3, D. De sponsalib. Quo autem ritu id olim fieret, tradit Barnabas Brissonius lib. sing. De visu nuptiar. in pr. quod hic non attinet repetere, cùm hodie etiam nudo consensu, nullà adhibitâ solemnitate rectè contrahantur sponsalia, c. unico De desponsat. impub. lib. 6, & l. 4, D. De sponsalibus.

Unde Sponsalia his verbis describuntur, quòd sint futurarum nuptiarum, id est futuri matrimonii promissio, can. Nosstrates xxx q. 5, vel, ut inquit Florentius Jurisc. in l. 1, D. h. t. repromissio; & non in eleganter, quasi hæc repromissio denotet reciprocam, sive mutuam promissionem, quæ hinc inde intercedit inter sponsum & sponsam, Promissio autem & stipulationem & nudam